

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

Warszawa, dn. 13 października 2004 r.

RPO-468621-VII/6.6/04

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Pan
gen. Jan Pyrcak
Dyrektor Generalny
Służby Więziennej
WARSZAWA

Szanowny Panie Generale,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają – liczne w ostatnim czasie – wnioski osób pozbawionych wolności, w których skarżą się one na uniemożliwienie im przez administrację zakładu karnego lub aresztu śledczego uczestnictwa w pogrzebie osoby najbliższej.

Z podjętych przez pracowników Biura Rzecznika ustaleń wynika, że niejednokrotnie zarzut ten był uzasadniony a wydana decyzja odmowna dotyczyła najczęściej braku zgody na udział skarżącego w pogrzebie jednego z rodziców. Stwierdzone w tym przedmiocie błędy i zaniechania administracji jednostek penitencjarnych polegały w szczególności na:

- długotrwałym rozpatrywaniu wniosku o udzielenie zezwolenia w trybie art. 141a Kkw, co spowodowało, że skazany nie zdążył na pogrzeb,
- braku przekonywującego uzasadnienia odmowy udzielenia takiego zezwolenia z powodu tzw. ujemnej prognozy społeczno-kryminologicznej,
- odrzuceniu wniosku skazanego bez rozpatrzenia możliwości opuszczenia przez niego zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza SW lub w asyście innej osoby godnej zaufania,
- skierowaniu wniosku skazanego, który odbywał karę w zakładzie karnym typu zamkniętego, do rozpatrzenia przez sędziego penitencjarnego, chociaż miał miejsce wypadek nie cierpiący zwłoki,
- działaniu w sposób przeciwny do wyżej opisanego, tj. wydawaniu przez dyrektora zakładu karnego decyzji odmownej mimo, iż sprawa nie miała charakteru wypadku nie cierpiącego zwłoki,

- kierowaniu telegramu powiadamiającego o śmierci osoby bliskiej dla tymczasowo aresztowanego do organu, do którego dyspozycji on pozostaje, bez uprzedniego poinformowania zainteresowanego o tym fakcie i uruchomienia procedury określonej w art. 141a § 3 Kkw,
- uzależnieniu zgody na udział osadzonego w pogrzebie osoby bliskiej pod konwojem funkcjonariusza SW od pokrycia przez niego lub rodzinę kosztów konwojowania lub od występowania w tej uroczystości: osadzonego – w odzieży więziennej i kajdanach, a funkcjonariusza SW – w umundurowaniu służbowym i uzbrojonego w broń palną.

Pogrzeb osoby najbliższej dla skazanego lub tymczasowo aresztowanego jest wypadkiem szczególnie ważnym w rozumieniu art. 141a § 1 Kkw, a jego wystąpienie powinno z zasady skutkować udzieleniem osobie pozbawionej wolności – na jej wniosek – zezwolenia na opuszczenie jednostki penitencjarnej i udział w uroczystości pogrzebowej, choćby pod konwojem funkcjonariusza SW lub w asyście innej osoby godnej zaufania. Mamy tu bowiem do czynienia z aktem humanitaryzmu wobec więźnia i jego rodziny. Odstąpienie od tej zasady powinno następować tylko w sytuacji wyjątkowej, jasno uzasadnionej przez organ podejmujący decyzję w tym przedmiocie.

Taki kierunek postępowania w analizowanej sprawie przyjął także w swoich orzeczeniach Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu. Tak np. w wyroku z 12 listopada 2002 r. w sprawie Płoski v. Polska (skarga nr 26761/95) Trybunał uznał jednogłośnie, że odmowa wydania zezwolenia skazanemu, który przebywał w areszcie śledczym, na udział w pogrzebie rodziców stanowiła naruszenie określonego w art. 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności prawa do poszanowania prywatności i życia rodzinnego.

W uzasadnieniu tego wyroku Trybunał przyznał, że z istoty uwięzienia wynikają różne ograniczenia wolności i praw, jednak muszą one być uznane za potrzebne w społeczeństwie demokratycznym. Potrzeba taka może wynikać m.in. z zagrożenia, jakie stwarza więzień dla społeczeństwa oraz z braku gwarancji, że w przypadku czasowego zwolnienia powróci on do więzienia. W wypadku pogrzebu osoby bliskiej art. 8 Europejskiej Konwencji nie gwarantuje więźniowi bezwarunkowego prawa do uczestniczenia w tej uroczystości. Jednak zdaniem Trybunału, odmowa takiego udziału może mieć miejsce tylko wówczas, jeżeli występują wymuszające ją przyczyny oraz nie można zastosować alternatywnego rozwiązania, polegającego na opuszczeniu więzienia pod konwojem.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147) uprzejmie proszę Pana Dyrektora o spowodowanie podjęcia działań mających na celu wyeliminowanie nieprawidłowości, jakie występują w praktyce związanej z umożliwianiem przez administracje zakładów karnych i aresztów śledczych uczestniczenia osób pozbawionych wolności w pogrzebach ich bliskich.

Z wyrazami szacunku

/-/

ew.